

УДК [34.343]

Шевченко Ольга Олегівна –

студентка 1 курсу магістратури 1 групи Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Olga O. Shevchenko –

1st year of master's student of Juridical Personnel Training Institute for the Security Service of Ukraine Yaroslav Mudryi National Law University (77 Pushkinska St., Kharkiv, 61024, Ukraine)

Протидія незаконній міграції в Україні

У даній статті розглянуто проблему незаконної міграції в Україні, проаналізовано динаміку, причини, умови та способи незаконного переправлення осіб через державний кордон України, шляхи її вирішення. На думку автора основним результатом впровадження стратегій запобігання незаконному переправленню осіб через державний кордон України на практиці стає лише збільшення вразливості мігрантів під час переправлення та обтяжливість для держави з точки зору бюджетних видатків під час впровадження такої політики.

Ключові слова: міграція, незаконне переправлення, нелегальні мігранти, перетин кордону, способи переправлення.

В данной статье рассмотрена проблема незаконной миграции в Украине, проанализирована динамика, причины, условия и способы незаконной переправки лиц через государственную границу Украины, пути ее решения. По мнению автора основным результатом внедрения стратегий предупреждения незаконной переправы лиц через государственную границу Украины на практике становится лишь возрастание уязвимости мигрантов во время переправы и обременительность для государства с точки зрения бюджетных расходов во время внедрения такой политики.

Ключевые слова: миграция, незаконная переправка, нелегальные мигранты, пересечение границы, способы переправки.

O.O. Shevchenko Combating Illegal Migration in Ukraine

Today, illegal migration in Ukraine poses a significant threat to the national security of the country, as state-controlled migration processes cause shadowing of certain sectors of the labor market, the emergence of interethnic conflicts, trafficking in human beings, the existence of corruption and drug trafficking. Problems remain: the absence of codified legislation to prevent criminal activity in the field of illegal migration, the imperfect settlement of regimes on traditional ways of illegal migration, also no responsibility for the illegal use of illegal migrants' work, the need for systematic accountability relations between state bodies performing the function of protecting the state border of Ukraine.

Accurate and objective identification of the causes, conditions, factors and methods of illegal migration of migrants plays a leading role in understanding the processes that facilitate illegal migration and help to identify the circumstances underlying human deviant behavior, which in turn will allow measures to be taken. eliminating the environment for motivation. Illegal migrants, as well as their leaders, use numerous illegal ways to cross the Ukrainian state border, overcoming vast distances and risking their lives.

The only solution, in my opinion, is to reduce the material interest of the border population in engaging in this criminal business. At the same time, implementation of these measures is possible only at the international level. Therefore, it is necessary to interact with the law enforcement agencies of neighboring states and to undertake joint activities to counteract the illicit movement of persons across borders.

Therefore, in this paper, I consider it is expedient to study the current theoretical and practical aspects of combating illegal migration, to analyze the ways and causes of illegal smuggling across the state border of Ukraine and to identify the main approaches for solving this issue.

Moreover, the author thinks that it is necessary to establish cooperation with foreign law enforcement agencies and conduct a joint activity related to illegal migration.

Keywords: migration, illegal crossing, illegal migrants, border crossing, ways of crossing.

Постановка проблеми. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України на сьогоднішній день являє собою значну загрозу для національної безпеки країни, адже неконтрольовані державою міграційні процеси зумовлюють тінізацію окремих секторів ринку праці, появу міжетнічних конфліктів, торгівлю людьми, існування корупції та незаконному обігу наркотичних засобів. У зв'язку з чим виникає потреба в ретельному аналізі та визначенні причини нелегальної міграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання незаконної міграції та її протидії розглядалося багатьма вітчизняними фахівцями, що намагалися створити базу для пошуку нових шляхів визначення причин, способів та розробки підходів для вирішення даної проблеми. Серед них можна виділити роботи таких вчених як: С. П. Бритченко, Н. Д. Квасневська, С. О. Кібальник, М. Г. Колодяжний, А. Ф. Мота, А. П. Мозоль, Т. Є. Огнев, Ю.Ю. Соломко, А.З. Сорока, С. О. Філіпов та багато інших.

Невирішені раніше проблеми. На сьогоднішній день залишаються невирішеними такі проблеми як: відсутність законодавства щодо запобігання злочинній діяльності у сфері нелегальної міграції, недосконало врегульований прикордонний режим на традиційних шляхах нелегальної міграції, також відсутня відповідальність за незаконне використання праці нелегальних мігрантів, потребує вдосконалення система статистичного обліку та звітності в державі.

Метою даної роботи є дослідження сучасних теоретичних і практичних аспектів протидії нелегальній міграції, аналіз способів та причин здійснення незаконного переправлення через державний кордон України та визначенні основних підходів для розв'язання даного питання.

Виклад основного матеріалу. Внаслідок специфіки географічного розташування та

наявності суміжних кордонів з країнами Західної Європи, Україна опинилася на перетині міжнародних міграційних потоків з країн Азії до країн Європи. Відсутність загальнодержавної міграційної програми та механізму юридичного забезпечення міграційних процесів призводить до використання нашої держави, як транзитної країни.

Речник Державної прикордонної служби повідомив, що за 2018 рік в Україні затримали 3 286 незаконних мігрантів. З них 1 130 хотіли незаконно перетнути кордон, серед яких найбільшу частину займали громадяни таких країн як: В'єтнам, Туреччина, Ірак, Індія та Пакистан [4].

За даними Генеральної прокуратури України та Державної судової адміністрації протягом 2014 - 2018 рр. визначено рівень незаконного переправлення осіб через кордон та судимість за статтею 332 ККУ, а саме: за 2014 рік зареєстровано 164 провадження; за 2015 рік - 152; за 2016 рік - 164; за 2017 рік - 173; а за 2018 рік - 177 проваджень. Можна побачити, що показники суттєво не змінюються, а залишаються відносно стабільними. Щодо структури злочинних проявів за статтею, можна відмітити, що 54,9% справ характеризуються вчиненням злочину групою осіб, відсутня співучасть у 39,7%. Також необхідно зазначити, що з 79,3% вироків засуджено лише одну особу, що означає, що більшість осіб, які займаються цією діяльністю - уникають кримінальної відповідальності [1, с. 184].

Точне та об'єктивне визначення причин, умов, факторів та способів незаконного переміщення мігрантів відіграє провідну роль для пізнання процесів, що сприяють нелегальній міграції та сприяє з'ясуванню обставин, що лежать в основі девіантної поведінки людини, що у свою чергу дозволить здійснювати заходи щодо усунення сприятливого середовища для формування мотивації.

Тільки такий підхід дозволить об'єктивно оцінити ефективність впливу правових методів

та реальної здатності державних структур виконувати покладені на них обов'язки, а також удосконалення всього механізму протидії проявам нелегальної міграції.

Основною причиною незаконної міграції являється характеристика суб'єктивних ознак осіб, що вчиняють такі злочини. Таким чином дані особи прагнуть задовольнити корисливі потреби незаконним способом, тим самим посягаючи на державний суверенітет у частині захисту державного кордону України. Факторами, що сприяють здійсненню такої діяльності є відсутність контролю за певними ділянками державного кордону України та його технічна незахищеність та бездіяльність державних органів.

М. Г. Колодяжний у своїх роботах поділяє детермінанти незаконної міграції на соціально-економічні, організаційно-управлінські та технічні [5, с. 7]. Щодо соціально-економічних умов, до них можна віднести: вищий рівень соціального життя в Україні, порівняно з країнами Азії; особливості розташування України, наявність збройних конфліктів в країнах попереднього проживання.

До вказаного переліку Філіпов С. О. називає також прибутковість організації незаконної міграції через територію України, що на його думку забезпечує корисливу мотивацію організаторів незаконного переправлення [7, с. 174].

Щодо організаційно-управлінських умов незаконної міграції, слід віднести: суперечність в діях державних органів, обов'язком яких є забезпечення контролю перетинання державного кордону України, а також високий рівень корупції та співпраці з злочинними організаціями, що здійснюють незаконне переправлення осіб через державний кордон України; недосконалість міграційного законодавства; відсутність договорів щодо реадмісії [6, с. 149-152].

Останню групу умов, що створюють передумови для незаконної міграції складають технічні умови, до яких належить стан захищеності державного кордону України та його оснащення технічними засобами протидії незаконному перетинанню як в пунктах пропуску, так і поза ними [6, с. 153].

Нелегальні мігранти, а також їх провідники використовують численні незаконні

способи перетину державного кордону України, долаючи величезні відстані та ризикуючи своїм життям.

У даному випадку можна говорити про віктимну поведінку мігрантів, що ризикують стати жертвою злочину. У статтях Головкина Б. М. досліджено питання віктимної поведінки та зазначено, що вона становить зовнішній прояв віктимності особи. Віктимна поведінка являє собою дії або бездіяльність особи, що зумовили вибір її у ролі жертви і стали приводом для вчинення злочину в

конкретній життєвій ситуації [8, с. 16].

Переправлення мігрантів в Україну загалом здійснюється автомобільним транспортом, пішки або комбіновано. Найбільш поширеними є: поза пунктами пропуску (перевезення через державний кордон у схованках в автомобільному, водному, повітряному транспорті), піший перехід (використання для перетину кордону декількох провідників: один з яких доводить мігрантів до кордону, а другий зустрічає з іншого боку кордону), перетин кордону з пред'явленням підроблених чи чужих документів або попереднім підкупом службових осіб та інші [2].

Всупереч поширеному уявленню, що незаконним переправленням осіб через державний кордон України займаються іноземці, переважну більшість засуджених за ст. 332 КК складають громадяни України, це пояснюється тим, що необхідною умовою для пішого переведення є досконале знання прикордонної місцевості. Приблизна вартість незаконного переправлення через державний кордон України становить 20 тис. дол. США за одного мігранта, зазвичай перевозять близько 7-10 осіб. Майже завжди даний злочин вчиняється з корисливих мотивів, «перевізники» досить часто піддають мігрантів небезпеці під час перевезень, що іноді призводить до їх загибелі.

Протидія діяльності організаторів нелегальної міграції є однією з проблем, вирішенням яких займаються правоохоронні органи, а саме Державна прикордонна служба України. Однак як показує практика, дані органи замість виконання своїх обов'язків, співпрацюють з даними злочинними організаціями та особами, що організовують незаконні перевезення мігрантів та надають їм допомогу.

Аналізуючи правове регулювання протидії нелегальній міграції, можна побачити необхідність у пошуку нових напрямів вдосконалення механізму запобігання незаконному переправленню осіб через державний кордон України, також застосування матеріальних та процесуальних норм, відповідних до міжнародного законодавства, що будуть деталізувати проведення ефективного державного контролю та встановлювати порядок застосування примусових заходів до мігрантів.

Важливими заходами щодо запобігання незаконній міграції також являються: встановлення кримінальної відповідальності за незаконне перетинання державного кордону України та за організацію незаконного перебування іноземців та осіб без громадянства на території України; перекриття транснаціональних потоків нелегальної міграції з території РФ; забезпечення інженерного та технічного захисту державного кордону; забезпечення повноцінного інтегрованого обліку осіб, що перетинають державний кордон; удосконалення взаємодії органів державної влади, до повноважень яких віднесено протидію незаконній міграції; посилення міжнародного

співробітництва у сфері протидії незаконній міграції [6, с. 155].

Висновки. Загалом, основним результатом впровадження стратегій запобігання незаконному переправленню осіб через державний кордон України на практиці стає лише збільшення вразливості мігрантів під час переправлення та обтяжливості для держави з точки зору бюджетних видатків під час впровадження такої політики.

Єдиним вирішенням проблеми, на мою думку, є зменшення матеріальної зацікавленості прикордонного населення у зайнятті цим злочинним бізнесом. В той самий час, здійснення цих заходів є можливим виключно на міжнародному рівні. Тому необхідно взяти з правоохоронними органами суміжних держав та проводити спільну діяльність з протидії незаконному переправленню осіб через кордони.

Список використаних джерел:

1. Кібальник С. О. Кількісно-якісні показники незаконного переправлення осіб через державний кордон України. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2018. С. 183-184.
2. Способи незаконного переправлення осіб через державний кордон України. *Криміналістика XXI століття*. Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. Х.: Право 2010. С. 49 -500.
3. Орлеан А. М. Щодо ефективності кримінально-правових засобів протидії нелегальній міграції. *Кримінологія в Україні та протидія злочинності*. Одеса: Фенікс, 2008. С. 113-117.
4. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України. URL: <https://dpsu.gov.ua/>.
5. Колодяжний М. Г. Запобігання злочинам у сфері державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. *Теорія і практика правознавства*. 2014. Вип. 1 (5). С. 1–13.
6. Огнев Т.Є. Незаконна міграція: кримінально-правові та кримінологічні аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. К., 2017. 20 с.
7. Філіппов С. О. Протидія організації нелегальної транскордонної міграції на зовнішніх кордонах Європейського Союзу. *Молодий вчений*. 2015. № 9 (24). Ч. 1. С. 172–175.
8. Головкін Б. М. Віктимна поведінка жертв злочинів. *Кримінальне право та кримінологія. Кримінально-виконавче право*. 2016. С. 126.
9. Головкін Б. М. Віктимність як основна категорія віктимології. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 20. С. 6-13.

References:

1. Kibalnyk S. O. Kilkisno-iakisni pokaznyky nezakonnoho perepravlennia osib cherez derzhavnyi kordon Ukrainy. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu*. 2018. S. 183-184.
2. Sposoby nezakonnoho perepravlennia osib cherez derzhavnyi kordon Ukrainy. *Kryminalistyka XXI stolittia*. Nats. yuryd. akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho. Kh.: Pravo 2010. S. 49 -500.
3. Orlean A. M. Shchodo efektyvnosti kryminalno-pravovykh zasobiv protydii nelehalnii mihratsii. *Kryminolohiia v Ukraini ta protydiia zlochynnosti*. Odessa: Feniks, 2008. S. 113-117.
4. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. URL: <https://dpsu.gov.ua/>.
5. Kolodiaznyi M. H. Zapobihannia zlochynam u sferi derzhavnoi taiemnytsi, nedotorkannosti derzhavnykh kordoniv, zabezpechennia pryzovu ta mobilizatsii. *Teoriia i praktyka pravoznavstva*. 2014. Vyp. 1 (5). S. 1–13.
6. Ohniev T.Ye. Nezakonna mihratsiia: kryminalnopravovi ta kryminolohichni aspekty: avto-ref. dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.08. K., 2017. 20 s.
7. Filippov S. O. Protydiia orhanizatsii nelehalnoi transkordonnoi mihratsii na zovnishnikh kordonakh Yevropeiskoho Soiuzu. *Molodyi vchenyi*. 2015. № 9 (24). Ch. 1. S. 172–175.
8. Holovkin B. M. Viktymna povedinka zhertv zlochyniv. *Kryminalne pravo ta kryminolohiia. Kryminalno-vykonavche pravo*. 2016. S. 126.
9. Holovkin B. M. Viktymnist yak osnovna katehoriia viktymolohii. *Zhurnal skhidnoievropeiskoho prava*. 2015. № 20. S. 6-13.